



## Per Øverland: Historieglimt 214 Bakke reperbane

Utover 1600-tallet styrket Trondheim sin virksomhet med skip. Både reparasjon og bygging av skip og levering av utstyr ble viktig. Særlig viktig ble slik virksomhet på Bakklandssida. Bakgrunnen var den store bybrannen 19. april 1681 som startet i Kjøpmannsgata og la storparten av den gamle byen i aske. Den 6. mars 1686 kom en kongelig befaling med forbud mot en rekke varer



**Bakke reperbane med Østre bad vis-à-vis Bakke kirke. Foto: Byarkivet.**

som ikke lenger skulle lagres i hus eller brygger på bysiden av Nidelva. Det ble forbudt å lagres: «Krudt, Tjære, Tran, Hamp, Lin, Stry, i deres Huuse eller Brygger i Byen,

*men at have saadanne Varer paa Baklandet, hvorfra de efterhaanden kan lade hente i smaa Partier, hvad de af samme Varer dagligen bruge eller forhandle.»*

Tidligere var det få hus på Bakklandet. Ny bru medvirket til økt virksomhet. Den gamle brua fra Elgeseter til byen strøk med i bybrannen. Ny bru som nå kalles «Gamle bybro» ble bygd på Bakklandet og førte all trafikk fra syd og øst til byen om den nye brua. Brua var stengt ved at vindebrua var heist opp fra klokken 21 til 6 neste morgen. Da ble det behov for både vertshus og overnattingsplasser. Samtidig utviklet handelen seg på Bakklandet. Mange solgte varene sine til nyetablerte handelsmenn der. Da kunne de spare aksisen, varetollen, som ble krevd av varer som ble ført inn i byen over brua. Stell av skip var en annen aktivitet.

Mange av varene som det ble forbudt å lagre i byen, var stoffer som ble brukt ved stell av skip. Vi merket oss først og fremst hamp. Den ble særlig benyttet til å slå rep og trosser. Datidens seilskip hadde stort behov av tauverk av mange typer. Å slå rep, som det het om å vinde mindre kordeler til større tauverk. Å slå mindre rep trengte ikke særlig mye fast utstyr, men grovere trosser trengte mer faste anlegg. Allerede i 1637 ble den første reperbanen i byen anlagt. Den kaltes reperbanen på Kalvskinnet og lå langs Kongens gate på sydsiden. Syv alen, drøyt fire meter, var normal bredde på en slik bane. Der kunne to mann arbeide side om side med å slå rep.

Reperbanen på Bakke gård kom tyve år etter bybrannen. Bakke reperbane ble i 1701 grunnlagt av biskop Peder Krog som hadde kjøpt Bakke gård i 1699. Gården ble altså både bispegård og bolig for sognepresten i Strinda fordi bispen også hadde dette vervet. Peder Krog så behovet for en reperbane fordi han stadig så virksomheten med skip på Bakklandet. Han var ikke redd for å konkurrere med dem som drev reperbanen på Kalvskinnet. Han søkte kongelig privilegium på å drive slik virksomhet. Det fikk han i 1702. Krog hadde god forbindelse med kongehuset. At han begynte allerede i 1701 vet vi fordi den replageren han innkalte fra Bergen, Brynhild Amundsen, står i manntallet for 1701 som beboer på Bakklandet. Eierne på Kalvskinnet klaget på det nye privilegiet. En rekke rettssaker fulgte. Om dem kan lese i Jan B. Vindheims artikkel i *Trondhjemske Samlinger* 2000 med tittel *Reperbaner i Trondheim 1637-1925*. Krog overførte reperbanen til sin svigersønn, president Jens Hansen Collin, ved et gavebrev av 14. oktober 1709. Collin overtok året etter og drev den i mange år.

I 1718 kom general Armfeldts tropper mot Trondhjem. Reperbanen på Bakke ble brent av de norske styrkene for at svenskene ikke skulle ha nytte av den. Etter krigen søkte eieren om krigserstatning fra Kongen. Han ville ha to års leie på 170 riksdaler (rdl) og videre erstatning for bygningene, et råvarelager med utstyr og et tjærelager. Gavebrevet var nok ikke helt tydelig. Bispen døde i 1731. Da Collin ville selge reperbanen i 1742, hevdet biskopens sønn Christian Krog at han hadde odelsrett på reperbanen. Etter en lang rettssak fikk han i 1744 overta den mot å betale 300 rdl. til sin svoger Collin. Året etter stevnet Collin sin svoger for manglende betaling av de 300 rdl. Og etter flere nye runder i retten ble Christian Krog endelig eier i 1760! Naturlig nok hadde eierstriden

uheldig innflytelse på driften. I 1750 ble repslager Knud Sivertsen Lykke stevnet av byfogden «*for slet utført Arbeid og daarlig contant Betaling*». Da var det altså Lykke som stod for driften. Bakke gård ble i 1787 solgt til regimentskvartermester Johannes Finne. Han satte bort driften av reperbanen til repslager Albert Schanche og senere til hans sønn Albrigt. Den 11. september 1811 gav Kong Frederik VI «*Privilegium for Regimentsquartermester Johannes Finne til en Reberbanes Anlæg og Drift paa Bakke Gaard ved Trondhjem*». Dette var bare en stadfesting av retten til å drive det eksisterende anlegget. At det gikk bra ser vi av at Albrigt Finne tidligere samme år ble pålagt å bidra med 30 rdl. til Norges Banks fond.

På denne tiden var reperbanen mellom hundre og to hundre meter lang. Den lå mellom landeveien og sin egen beskyttende steinmur mot sjøen. I 1810 var trafikken i Innherredsveien blitt så stor at eieren Finne ble pålagt av magistraten å sette opp et gjerde mot veien. Påbudet ble gjentatt i 1815 så gjerdet var ikke satt opp! I 1823 inngår den nye eieren av Bakke, enkefru Brun, en avtale med repslager Albrigt Schanche og hans sønn om bygsel av banen for 40 spesiedaler (spd.) om året. Seks år senere selger fru Brun den til Schanche. Avtalen gjelder driften og bygningene. Grunnen må det betales en årlig leie av 60 spd. for. En gang før 1850 ble det oppført en spinnehall slik at repslagingen kom under tak. I mai 1853 brøt det ut brann, men byggene ble snart gjenreist. I branntaksten av 12. august 1856 ser vi at selve banebygningen var 137 alen, ca. 90 meter, lang og 7 1/2 alen, 4 meter, bred. De første 50 alen hadde teglsteinstak mens resten var tekt med tjærepapp. Senere på 1800-tallet ble det maskindrift. I 1894 var banen i full drift, men ble nedlagt i 1897. Utstyret ble kjøpt av Fritz Düvel på Katrinelyst. Reperbanen på Bakke ble altså drevet i omtrent tre hundre år. De siste husene ble revet i 1967, men da hadde de vært brukt til små butikker i mange år. De ble kalt basarene ved Innherredsveien og lå nedenfor Bakke kirke.